

ECONOMIE HERZIEN

EEN HOORCOLLEGE OVER
EEN ALTERNATIEF MODEL
VOOR ECONOMISCHE
WETENSCHAP EN POLITIEK

door Lex Hoogduin

Inhoudsopgave

College 1. Hoe de macro- en monetaire economische theorie ontspoorde

- H1. Inleiding, rode draad en de beoogde revolutie van Keynes
- H2. De theorie van Keynes
- H3. Van theorie van Keynes naar Keynesiaanse theorie

College 2. Een alternatief economisch paradigma

- H4. Samenvatting mainstream paradigma, het ontstaan daarvan en de kritiek daarop
- H5. Een beschrijving van het alternatieve paradigma
- H6. Wat betekent het alternatieve paradigma voor het economisch beleid?

College 3. Het ECB-beleid voor, tijdens en na de financiële crisis van 2008

- H7. De ECB-visie vanuit de gangbare macro- en monetaire economische theorie
- H8. Kritiek op de ECB-visie vanuit het alternatieve paradigma
- H9. Een analyse van de crisis en benodigd beleid vanuit het alternatieve paradigma

College 4. Einde van de globalisering en vooruitgang?

- H10. Samenvatting gangbare en alternatieve paradigma
- H11. Globalisering, vrijhandel en permanente stagnatie
- H12. Maatstaven voor welvaart, welzijn en geluk

LEX HOOGDUIN

Prof. dr. Lex Hoogduin is hoogleraar Economics of Complexity and Uncertainty in Financial Markets and Financial Institutions aan de Rijksuniversiteit Groningen. Hij is oprichter en directeur van GloComNet, the global complexity network (www.glocomnet.com). Hij is tevens lid van het bestuur van de London Stock Exchange Group en ook voorzitter van het bestuur van LCH.Clearnet, een clearing instelling gevestigd in Londen en met dochters in Parijs en New York. Eerder was hij actief bij de Nederlandsche Bank, onder andere als directielid, hoofd van de afdeling Onderzoek en als hoofd van de Monetaire en Economische Beleidsafdeling. Van 1997-2001 was hij adviseur van Wim Duisenberg, de eerste president van de Europese Centrale Bank (ECB). Van 2005-2009 was hij Chief Economist van Robeco en voor een deel van die periode ook hoofd van IRIS (het gezamenlijke onderzoeksbureau van Robeco en Rabobank voor retailklanten). Kijk voor meer informatie op www.lexhoogduin.com

DE RODE HOED

Dit hoorcollege is tot stand gekomen i.s.m. de Rode Hoed. De Rode Hoed is een de-bat- en congrescentrum gevestigd aan de Keizersgracht in het centrum van Amsterdam. Deze historische schuilkerk is een veelzijdige locatie waar debatten, lezingen, concerten maar ook congressen en workshops plaats vinden.

Kijk voor meer informatie op www.rodehoed.nl

SYNOPSIS VAN HET HOORCOLLEGE *ECONOMIE HERZIEN*

College 1. Hoe de macro- en monetaire economische theorie ontspoorde

H1. Inleiding, rode draad en de beoogde revolutie van Keynes

- Opzet 4 colleges en rode draad
- De persoon Keynes
- De revolutie in de economie die Keynes beoogde te ontketenen
- Keynes als een grondlegger van het neoliberalisme

H2. De theorie van Keynes

- De betekenis van fundamentele onzekerheid in onderscheid van risico
- De rol van fundamentele onzekerheid als oorzaak van werkloosheid
- Het verschil bij de verklaring van werkloosheid tussen Keynes en de klassieken
- Het verband tussen onzekerheid en de rol van geld in de economie
- Nogmaals Keynes als een grondlegger van de neoliberale agenda

H3. Van theorie van Keynes naar Keynesiaanse theorie

- Vele economen probeerden te begrijpen waarin de revolutie van Keynes lag
- Hicks veruit de belangrijkste
- Zijn analyse wordt de basis van wat de Keynesiaanse theorie gaat worden genoemd
- Zijn analyse wijkt wezenlijk af van die van Keynes
- Van onzekerheid naar rigide lonen en prijzen als verklaring werkloosheid
- Oppakken analyse Hicks door mensen als Tinbergen: econometrie
- Daarmee krijgt Keynesiaanse macro-economie vorm: belangrijkste kenmerken
- Overwaaien Keynesiaanse macro-economie naar de VS: wiskunde de taal van macro-economie
- Verdere ontwikkeling Keynesiaanse macro-economie
- Nieuw Keynesianisme als de meest recente vorm van de Keynesiaanse macro-economie
- Nieuw Keynesiaanse paradigma is ver weg gedreven van Keynes
- Het is aan het vastlopen of misschien al wel vastgelopen
- Terug naar de jaren dertig, terug naar belangrijkste critici van Keynes
- Terug naar Von Mises en Hayek, naar de zogenoemde Oostenrijkse school

Literatuur College 1

Hicks, J.R. (1937), Mr. Keynes and the Classics, opnieuw gedrukt in: Hicks, J.R. (1982), *Money, Interest and Wages. Collected Essays on Economic Theory, volume 2*, Oxford, pp.100-115

Keynes, J.M. (1936), *The General Theory of Employment, Interest and Money, The Collected Writings of John Maynard Keynes*, Volume VII, London

Keynes, J.M. (1937), *The General Theory of Employment*, opnieuw gedrukt in: *The Collected Writings of John Maynard Keynes, Volume XIV*, pp. 109-124

Skidelsky, R. (2003), *John Maynard Keynes 1883-1946. Economist, Philosopher, Statesman*, Pan Macmillan, London

Woodford, M. (2003), *Interest & Prices. Foundations of a Theory of Monetary Policy*, Princeton University

Press, Princeton. Dit is een erg technisch/theoretisch boek, typisch voor het Nieuw Keynesiaanse paradigma.

College 2. Een alternatief economisch paradigma

H4. Samenvatting mainstream paradigma, het ontstaan daarvan en de kritiek daarop

- Kernmerken mainstream macro-economische en monetaire theorie
- Mainstream macro-economische en monetaire theorie onderbouwt neo-liberaal economisch beleid en monetaire politiek van centrale banken, zoals de ECB

H5. De beschrijving van het alternatieve paradigma

- Terug naar debat in de jaren dertig tussen Keynes en de Oostenrijkse school
- Beide richtten zich op het zogenoemde kennisprobleem
- Twee componenten: gebrek aan kennis over de toekomst en enorme spreiding van kennis en informatie over individuen
- Gebrek aan kennis = fundamentele onzekerheid
- Spreiding van kennis betekent dat de economie een complex adaptief systeem is
- Mainstream macro-economie gaat niet uit van onzekere toekomst
- Mainstream macro-economie gaat niet uit van de complexiteit van de economie
- De theorie van menselijke actie en interactie (THAI=Theory of Human Action and Interaction) neemt onzekerheid toekomst en complexiteit economie/samenleving als gegeven
- Fundamenteel verschil menswetenschappen en natuurwetenschappen en daardoor is voor beide een verschillende methodologie nodig
- Uitgangspunt van de handelende, doelgericht opererende mens: de handelende mens
- Uitgangspunt van grote heterogeniteit/diversiteit tussen mensen
- Methodologisch individualisme
- Subjectieve waardetheorie en schaarste
- Economie als toegepaste logica
- Niet bestaan kwantitatieve economische wetmatigheden; louter kwalitatieve
- Economische geschiedenis past economische en andere theorie toe op begrijpen van de economische ontwikkeling in het verleden; niet om kwantitatieve wetmatigheden te vinden
- "The law of association"
- Rol van taal, recht en geld bij het ontstaan van de beschaving en economie
- Centrale rol van het ordebegrip en definitie ervan

H6. Wat betekent het alternatieve paradigma voor het economisch beleid?

- Overheid heeft geen oplossing voor het kennisprobleem
- Overheidsinterventie levert vaak niet op wat het beoogt te bereiken
- Politici en ambtenaren handelen niet uit algemeen belang, maar uit eigenbelang
- Rol van prijzen in een markteconomie en patronen in de marktorde
- Centrale rol rente en zogenoemde "boom-bust"-cycli als gevolg van manipuleren rente door de centrale bank en excessieve kredietverlening; als gevolg van zogenoemd stabilisatiebeleid
- Economisch beleid moet voorwaardenscheppend zijn
- Het moet bescheiden zijn
- Het beginsel "first, do no harm" (richt geen schade aan) volgen
- Beleidsmakers moeten verder kijken dan de zichtbare en onmiddellijke effecten

- Beleidsmakers moeten zich realiseren dat geen enkel beleid zonder kosten is (“there are no free lunches”)
- Behoeften zijn nooit absoluut; er moeten altijd afwegingen worden gemaakt
- Ken in het beleid niet te veel gewicht toe aan zaken die in de verre toekomst spelen
- Integreer beleidsvoorbereiding, beleidsuitvoering en beleidsevaluatie

Literatuur College 2

Arthur, W.B. (2015), *Complexity and the Economy*, Oxford, met name hoofdstuk 1 en 9 tot en met 12.

Hayek, F.A. (1945), *The Use of Knowledge in Society*, opnieuw gedrukt in: Hayek (1949), *Individualism and Economic Order*, pp. 77-91

Hayek, F.A. (1967), *The Theory of Complex Phenomena*, opnieuw gedrukt in: *Studies in Philosophy, Politics and Economics*, pp.22-42

Hoogduin, L. (2016), *Complexity, Modesty and Economic Policy*, OECD Insights, 14 September

Keynes, J.M. (1937), zie hierboven bij het eerste college.

Mitchell, M. (2009), *Complexity. A Guided Tour*, Oxford

Scheffer, M. (2009), *Critical Transitions in Nature and Society*, Princeton

Von Mises, L. (1949), *Human Action*, New York. Ook een Nederlandse vertaling beschikbaar van Olav Dirkmaat en Dion Reijnders.

Zie ook de website www.glocomnet.com van het Global Complexity Network (GloComNet) waarvan Lex Hoogduin de oprichter is. Kijk met name naar zijn oratie, een lezing voor het Pieter Stuyvesant bal in 2017, en een video over de Theory of Human Action and Interaction (THAI)

College 3. Het ECB-beleid voor, tijdens en na de financiële crisis van 2008

H7. De ECB-visie vanuit de gangbare macro- en monetaire economische theorie

- Crisis is veroorzaakt door excessief risico nemen door banken
- Daardoor te hoge schulden en opgeblazen prijzen van financiële activa (zeepbellen)
- Deze klapten in 2007/2008
- Gevolg scherpe daling van de vraag in de economie; diepe recessie
- Oplopende werkloosheid en daling inflatie
- Risico prijsdalingen (deflatie) en deflatoire spiraal
- ECB streeft naar prijsstabiliteit en bestrijdt dreigende deflatie met renteverlaging
- Rente al langere tijd in dalende trend als crisis toeslaat
- Volgens ECB is er sprake van hardnekkig spaaroverschot (“savings glut”)
- Rente loopt tegen ondergrens van nul
- Dan begint ECB met zogenoemd onconventioneel beleid om inflatie omhoog te krijgen (QE)
- Waar staan wij nu met inflatie, groei en beleid ECB?

H8. Kritiek op de ECB-visie vanuit het alternatieve paradigma

- Twee grote kritiekpunten op ECB-visie vanuit alternatieve paradigma
- ECB-diagnose van de crisis is fout en haar beleidsreactie daardoor verkeerd
- De ECB schendt twee basisprincipes voor verantwoord economisch beleid
- ECB heeft structureel een te stimulerend beleid gevoerd
- Daardoor heeft ze zogenoemde “boom-bust” cycli in gang gezet

- Probleem ontstaat in “boom”. De “bust” is onvermijdelijk
- 2008 is keerpunt in zo’n cyclus
- Hypothese van permanente vraagoverschotten is niet plausibel
- Evenwichtsrentes lopen nooit tegen de nul-grens aan.
- ECB-beleid is hoogmoedig, onbescheiden
- ECB-beleid schendt het beginsel “first, do no harm”

H9. Een analyse van de crisis en benodigd beleid vanuit het alternatieve paradigma

- Stop onconventionele monetaire beleid zo spoedig mogelijk
- Begin zo snel mogelijk met geleidelijke renteverhogingen
- Heroverweeg de ECB-strategie

Literatuur College 3

Boonstra, W. en Van Schoot, D. (2017), *Monetair beleid na kwantitatieve verruiming*, Economisch Statistische Berichten, blz. 504-506

Eijffinger, S. en Hoogduin, L (2017), *Fundamentele evaluatie van de ECB-strategie is noodzakelijk*, Economisch Statistische Berichten, blz. 514-517

Garrison, R.W. (2001), *Time and Money. The Macroeconomics of Capital structure*, London

Jansen, D.J. en Haan, de J. (2017), *Centralebankpresidenten over de toekomst van monetair beleid*, Economisch Statistische Berichten, blz. 512-513

Mahoney, D. (2001), *Austrian Business Cycle Theory: A Brief Explanation*, Mises Daily Articles, 5th July @ www.mises.org

Pattipeilohy, C. en End, J.W. van den en Maas, R. (2017), *Theorie en praktijk van centralebankbalansbeleid in het eurogebied*, Economisch Statistische Berichten, blz. 508-511

Teulings en Baldwin (2014), zie literatuur bij college 4

College 4. Einde van de globalisering en vooruitgang?

H10. Samenvatting gangbare en alternatieve paradigma, inclusief kritiek Rodrik

- Samenvatting van het gangbare macro-economische paradigma
- Samenvatting van het alternatieve paradigma: de theorie van de menselijke actie en interactie (THAI)
- Visie alternatieve en gangbare paradigma op economisch beleid
- Rodriks methodologie voor de macro-economie
- Kritiek op Rodriks methodologie vanuit het alternatieve paradigma

H11. Globalisering, vrijhandel en permanente stagnatie

- Rodriks analyse van en kritiek op hyperglobalisering
- Pleidooi voor de natiestaat
- Kritiek vanuit het alternatieve paradigma op de analyse van Rodrik
- De hypothese van seculiere stagnatie
- Kritiek op deze hypothese vanuit het alternatieve paradigma

H12. Maatstaven voor welvaart, welzijn en geluk

- Kritiek op het Bruto Binnenlands Product (BBP) als maatstaf van vooruitgang
- Onderschrijving van die kritiek vanuit het alternatieve paradigma
- Maar niet eens met pogingen om geluk of zogenoemde brede welvaart te meten
- Volgens alternatieve paradigma is welvaart/geluk niet te kwantificeren

Literatuur College 4

RaboResearch (2017), *Brede Welvaartsindicator voor Nederland*

Rodrik, D. (2015), *Economics Rules*, Oxford

Rodrik, D. (2018), *Straight Talk on Trade*, Oxford

Teulings, C en Baldwin, R. (2014), *Oorzaken van en remedies voor seculiere stagnatie*, Economisch Statistische Berichten, blz. 680-683

COLOFON

Home Academy Publishers geeft hoorcolleges uit voor thuis en onderweg. Direct te downloaden of onbeperkt te streamen in de Home Academy Club. Interessante onderwerpen, van geschiedenis tot natuurwetenschappen, voorgedragen door boeiende sprekers. Zo kunt u kennis opdoen in de auto, in de trein, op de fiets of thuis op de bank. Download de Home Academy app voor het beluisteren van onze hoorcolleges op een smartphone of tablet.

Kijk verder op WWW.HOME-ACADEMY.NL

UITGAVE Home Academy Publishers
Middelblok 81
2831 BK Gouderak
Tel: 0182 - 37 00 01
E: info@home-academy.nl

Deze uitgave is tot stand gekomen i.s.m. **De Rode Hoed**

OPNAME Sandro Ligtenberg (Amsterdam, november & december 2017)
STEM INLEIDING F.C. van Nispen tot Sevenaer
MUZIEK Cok Verweij
MASTERING Frits de Bruijn
VORMGEVING Floor Plikaar

© Copyright 2018 Home Academy Publishers, Den Haag
ISBN 978 90 8530 174 5
NUR 77, 78

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, uitgeleend, verhuurd, uitgezonden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door (foto)kopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijk toestemming van de uitgever.